

<https://doi.org/10.62837/2026.5.84>

SƏBİNƏ BAYRAM QIZI TURABOVA

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetin baş müəllimi

AKADEMİK VƏ PEŞƏKAR MƏQSƏDLƏR ÜÇÜN İNGİLİS DİLİNİN İNCƏSƏNƏT TƏHSİLİNDƏ ƏHƏMİYYƏTİ

Xülasə

Müasir qloballaşma şəraitində ingilis dili yalnız beynəlxalq ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də elmi, peşəkar və mədəni inteqrasiyanın əsas alətlərindən biri kimi çıxış edir. Xüsusilə incəsənət təhsili alan tələbələr üçün ingilis dilini bilmək əlavə üstünlük deyil, zəruri kompetensiyaya çevrilmişdir. Bu məqalədə akademik və peşəkar məqsədlər baxımından ingilis dilinin incəsənət təhsilində rolu araşdırılır. Məqalədə ingilis dilinin tələbələrin elmi mənbələrə çıxış imkanlarının genişlənməsində, beynəlxalq layihələrdə iştirakında, yaradıcılıq fəaliyyətinin təqdimatında və gələcək peşəkar inkişafında oynadığı mühüm rol təhlil edilir. Eyni zamanda incəsənət yönümlü ali məktəblərdə ingilis dilinin tədrisi zamanı nəzərə alınmalı metodik xüsusiyyətlər də diqqətə çatdırılır. Tədqiqat göstərir ki, ingilis dili incəsənət tələbələrinin həm akademik hazırlığını, həm də peşəkar rəqabət qabiliyyətini artıran vacib amildir.

Açar sözlər. ingilis dili, incəsənət təhsili, akademik məqsədlər, peşəkar inkişaf, ali təhsil, beynəlxalq əməkdaşlıq, kommunikasiya, yaradıcılıq, tələbə kompetensiyası

Giriş. Müasir dövrdə ali təhsil sistemi yalnız ixtisas biliklərinin verilməsi ilə məhdudlaşmır. Qlobal əmək bazarının tələbləri, beynəlxalq əməkdaşlığın artması, informasiya axınının sürətlənməsi və rəqəmsal resursların geniş yayılması ali məktəblər qarşısında yeni vəzifələr qoyur. Bu vəzifələrdən biri də tələbələrdə xarici dillər, xüsusilə ingilis dili üzrə funksional və peşə yönümlü bacarıqların formalaşdırılmasıdır. Bu baxımdan incəsənət təhsili sahəsində də ingilis dilinin əhəmiyyəti hər keçən gün daha aydın şəkildə hiss olunur.

Əvvəllər incəsənət sahəsində xarici dil bilikləri əlavə üstünlük kimi qəbul edilirdisə, bu gün artıq həmin biliklər zəruri peşə bacarıqlarından biri hesab olunur. Musiqiçi, rəssam, aktyor, rejissor, dizayner, xoreoqraf və ya sənətşünas olmasından asılı olmayaraq, tələbə və gələcək mütəxəssis beynəlxalq platformalarda iştirak etmək, xarici mənbələri oxumaq, yaradıcılıq məhsulunu təqdim etmək və peşəkar əlaqələr qurmaq üçün ingilis dilinə ehtiyac duyur.

İncəsənət təhsilində ingilis dilinin rolu yalnız dil öyrənilməsi ilə məhdudlaşmır. Bu dil tələbənin dünyagörüşünü genişləndirir, onu müxtəlif mədəniyyətlərə açır, qlobal incəsənət mühitinin bir hissəsinə çevirir. Bundan əlavə, akademik məqsədlər üçün ingilis dili tələbəyə beynəlxalq elmi ədəbiyyatdan istifadə etməyə, xarici

təcrübəni öyrənməyə və fərqli yanaşmaları müqayisə etməyə imkan yaradır. Peşəkar məqsədlər baxımından isə ingilis dili sərğilərdə, festivallarda, qrant proqramlarında, təhsil mübadiləsində və yaradıcılıq sənayesində aktiv iştirak üçün mühüm vasitədir.

Bu məqalənin məqsədi akademik və peşəkar məqsədlər üçün ingilis dilinin incəsənət təhsilində əhəmiyyətini sistemli şəkildə təhlil etmək, bu sahədə mövcud ehtiyacları və perspektivləri müəyyənləşdirməkdir.

İngilis dilinin akademik məqsədlər üçün əhəmiyyəti

Ali təhsil mühitində akademik uğurun əsas göstəricilərindən biri tələbənin müstəqil şəkildə informasiya əldə etmək, təhlil etmək və tətbiq etmək bacarığıdır. Bu prosesdə ingilis dili xüsusi rol oynayır. Çünki müasir elmi mənbələrin, tədqiqat materiallarının, elektron kitabxanaların, məqalələrin, konfrans materiallarının və tədris resurslarının böyük bir hissəsi məhz ingilis dilindədir.

İncəsənət sahəsində təhsil alan tələbələr də bu baxımdan istisna təşkil etmirlər. Məsələn, musiqi tarixi, teatr nəzəriyyəsi, kino dili, vizual incəsənət, dizayn prinsipləri, performans araşdırmaları və mədəniyyətşünaslıqla bağlı çoxsaylı sanballı mənbələr əsasən ingilis dilində təqdim olunur. Tələbə yalnız ana dilində olan resurslarla kifayətləndikdə informasiya dairəsi daralır, müasir elmi müzakirələrdən geri qalır. İngilis dili isə ona daha geniş akademik mühitə çıxış imkanı verir.

Akademik məqsədlər üçün ingilis dilinin əhəmiyyəti tələbələrin elmi yazı və təqdimat bacarıqlarında da özünü göstərir. Bir çox hallarda tələbələr beynəlxalq seminar və konfranslarda iştirak etmək, tezis və məqalə təqdim etmək, müxtəlif təhsil proqramlarına müraciət etmək üçün ingilis dilində mətn hazırlamalı olurlar. Bu zaman onların yalnız lüğət ehtiyatı deyil, həm də akademik üslub, terminoloji dəqiqlik və məntiqi təqdim etmə bacarıqları ön plana çıxır.

İncəsənət təhsilində akademik fəaliyyət çox zaman yaradıcı təhlil ilə müşayiət olunur. Tələbə bir tamaşanı, musiqi əsərini, rəsm nümunəsini və ya dizayn layihəsini yalnız emosional deyil, həm də elmi baxımdan dəyərləndirməyi bacarmalıdır. Bu cür təhlillər zamanı xarici dildə mənbələrdən istifadə etmək tələbənin düşünmə diapazonunu genişləndirir, müqayisəli yanaşmanı gücləndirir və nəticədə daha yetkin akademik mövqe formalaşdırır.

Digər mühüm məsələ akademik mobillikdir. Son illərdə tələbələrin xarici universitetlərdə qısamüddətli təhsil alması, mübadilə proqramlarında, yay məktəblərində və beynəlxalq layihələrdə iştirakı daha da aktuallaşmışdır. Bu proqramlarda iştirak üçün ingilis dili biliyi əsas şərtlərdən biri sayılır. Deməli, incəsənət universitetlərində ingilis dili tədrisi təkcə fənn kimi deyil, həm də akademik inkişafın praktik açarı kimi dəyərləndirilməlidir.

İngilis dilinin peşəkar məqsədlər üçün rolu

Müasir incəsənət sahəsi milli sərhədlərlə məhdudlaşmır. Yaradıcılıq məhsulları sürətlə beynəlxalq müstəviyə çıxır, sənət adamları müxtəlif ölkələrdə əməkdaşlıq edir, festivallar, sərğilər, müsabiqələr, rezidensiya proqramları və ustad dərsləri

global miqyasda təşkil olunur. Belə bir şəraitdə ingilis dili peşəkar fəaliyyətin ayrılmaz hissəsinə çevrilir.

İncəsənət sahəsində çalışan mütəxəssis öz işini təqdim etməyi bacarmalıdır. Rəssam üçün sərgi kataloqundakı qısa məlumat, dizayner üçün portfolionun təqdimatı, musiqiçi üçün layihə təsviri, aktyor üçün bioqrafik mətn, rejissor üçün film annotasiyası və sənətşünas üçün tənqidi məqalə çox zaman ingilis dilində hazırlanır. Bu səbəbdən ali təhsil dövründə əldə edilən dil bacarıqları gələcək peşə uğuruna birbaşa təsir göstərir.

Peşəkar inkişaf baxımından ingilis dili tələbəyə öz sahəsində yenilikləri izləmək imkanı verir. Dünyada incəsənət və yaradıcı sənaye sürətlə dəyişir. Yeni texnologiyalar, rəqəmsal platformalar, kurator yanaşmaları, müasir səhnə həlləri, interaktiv dizayn üsulları və beynəlxalq tendensiyalar haqqında operativ məlumat almaq üçün ingilis dilini bilmək vacibdir. Xarici dillə tanış olmayan mütəxəssis bir çox hallarda yalnız tərcümə olunmuş və ya gecikmiş informasiyaya çıxış əldə edir.

Bununla yanaşı, ingilis dili peşəkar əlaqələrin qurulmasına da yardım edir. Müasir sənət aləmində şəbəkələşmə, yəni peşəkar əlaqələr yaratmaq və saxlamaq çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Xarici həmkarlarla yazışma aparmaq, təşkilatçılarla əlaqə qurmaq, layihə təqdim etmək, əməkdaşlıq təkliflərini müzakirə etmək üçün ingilis dili əsas ünsiyyət vasitəsinə çevrilmişdir. Tələbəlik illərində bu bacarığın formalaşması gələcəkdə daha rahat inteqrasiyanı təmin edir.

İncəsənət təhsili alan gənclər üçün əmək bazarında rəqabət qabiliyyəti də mühüm amildir. İşə qəbul zamanı xarici dil biliyi çox vaxt üstünlük kimi qeyd olunur. Xüsusilə özəl təhsil müəssisələri, beynəlxalq mədəniyyət mərkəzləri, səfirlik layihələri, turizm və mədəniyyət sektoru, media sahəsi və yaradıcılıq sənayesi ingilis dilini vacib bacarıq kimi qiymətləndirir. Bu da göstərir ki, ingilis dili yalnız akademik pillədə deyil, məzun olduqdan sonra da peşəkar mövqenin möhkəmlənməsinə xidmət edir.

İncəsənət tələbələrinin dil ehtiyaclarının spesifik xüsusiyyətləri

İncəsənət yönümlü tələbələrin dil ehtiyacları digər ixtisas sahələrindən müəyyən dərəcədə fərqlənir. Məsələn, texniki və ya iqtisadi ixtisaslarda dil bacarıqları daha çox peşə terminologiyası, sənəd dövriyyəsi və rəsmi kommunikasiya ilə bağlıdırsa, incəsənət sahəsində emosional ifadə, estetik təsvir, interpretasiya və təqdimat bacarığı da xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Musiqi ixtisası üzrə təhsil alan tələbə əsərlərin xarakteri, ifa üslubu, ritm, dinamika, interpretasiya və kompozisiya ilə bağlı terminləri öyrənməlidir. Teatr və aktyorluq sahəsində təhsil alan tələbələr üçün səhnə nitqi, rol təsviri, dialoq qurmaq, improvizasiya, bədən dili və tamaşa təhlili ilə bağlı leksika ön plana çıxır. Rəssamlıq və dizayn tələbələri üçün isə vizual təsvir, forma, rəng, kompozisiya, konsepsiya və yaradıcılıq prosesinin təqdimatı vacibdir.

Buna görə də incəsənət universitetlərində ingilis dilinin tədrisi ümumi dil kursu çərçivəsində deyil, daha çox peşəyönümlü və kontekstual yanaşma əsasında təşkil edilməlidir. Tələbəyə yalnız qrammatik qaydaları öyrətmək kifayət etmir; o, öz yaradıcılığı haqqında danışmağı, sənət əsərini şərh etməyi, təqdimat etməyi və auditoriya qarşısında fikir ifadə etməyi də öyrənməlidir.

Bu baxımdan müəllimin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri dil tədrisini tələbənin ixtisas maraqları ilə əlaqələndirməkdir. Məsələn, dərstdə standart mətnlər əvəzinə sərgi elanları, festival proqramları, sənətçilərlə müsahibələr, qısa resenziyalar, portfoliolar və video materiallardan istifadə etmək daha məqsəduyğun nəticə verə bilər. Bu üsul həm motivasiyanı artırır, həm də öyrənilən dil materialını real peşə situasiyası ilə birləşdirir.

İngilis dilinin tədrisində istifadə oluna biləcək səmərəli yanaşmalar

İncəsənət təhsili kontekstində ingilis dilinin tədrisi ənənəvi metodlarla məhdudlaşdıqda tələbənin fəallığı və marağı zəifləyə bilər. Yaradıcılıq yönümlü auditoriya üçün daha interaktiv, tətbiqyönümlü və tələbə mərkəzli yanaşmalar daha effektiv hesab olunur.

Belə yanaşmalardan biri kommunikativ tədris metodudur. Bu metod dilin real ünsiyyət vasitəsi kimi istifadəsini ön plana çəkir. Tələbələr dialoqlar qurur, təqdimatlar edir, qrup müzakirələrində iştirak edir, sual-cavab formatında düşüncələrini ifadə edirlər. İncəsənət tələbələri üçün bu üsul xüsusilə faydalıdır, çünki onlar gələcək fəaliyyətlərində də tez-tez auditoriya qarşısında çıxış etməli, ideyalarını izah etməli və yaradıcılıq konsepsiyalarını təqdim etməlidirlər.

Layihə əsaslı öyrənmə də səmərəli üsullardan biridir. Məsələn, tələbələrdən sevdikləri bir rəssam, bəstəkar, aktyor və ya sənət cərəyanı haqqında ingilis dilində təqdimat hazırlamaq, poster tərtib etmək, qısa məqalə yazmaq və ya video təqdimat yaratmaq tələb oluna bilər. Bu cür fəaliyyətlər həm dil, həm də tədqiqat bacarıqlarını inkişaf etdirir.

Autentik materiallardan istifadə də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dərs prosesində real sənət mühitindən götürülmüş materiallar — beynəlxalq muzey saytları, sərgi təsvirləri, festivalların proqramları, xarici sənətçilərin müsahibələri, qısa sənədli filmlər, resenziyalar və portfoliolar — tələbəyə dilin canlı istifadəsini göstərir. Bu isə öyrənməni daha mənalı edir.

Rəqəmsal resurslar və multimedia vasitələri də tədrisin keyfiyyətini artırır. Xüsusilə incəsənət tələbələri vizual və audio materiallarla daha yaxşı işlədikləri üçün video, musiqi, rəsm və səhnə nümunələri ilə müşayiət olunan dərslər onların marağını artırır. Belə dərslərdə tələbələr həm dinləmə, həm danışma, həm oxu, həm də yazı bacarıqlarını inkişaf etdirə bilirlər.

İngilis dili və mədəniyyətlərarası kompetensiyanın formalaşması

İncəsənət öz mahiyyəti etibarilə mədəniyyətlərarası dialoq sahəsidir. Müxtəlif xalqların incəsənəti həm fərqli estetik dəyərləri, həm də ortaq bəşəri ideyaları əks

etdirir. Bu kontekstdə ingilis dili yalnız dil vasitəsi deyil, həm də mədəniyyətlərarası körpü rolunu oynayır.

İngilis dili öyrənən incəsənət tələbəsi başqa ölkələrin bədii düşüncə tərzini, estetik meylləri və yaradıcılıq təcrübələri ilə tanış olmaq imkanı əldə edir. Bu tanışlıq tələbənin ümumi mədəni səviyyəsini yüksəldir, onu fərqli baxışlara açıq edir və tolerantlıq, müqayisəetmə, analitik təfəkkür kimi keyfiyyətləri inkişaf etdirir.

Mədəniyyətlərarası kompetensiya xüsusilə beynəlxalq tədbirlərdə iştirak zamanı vacib olur. Tələbə yalnız dil baxımından deyil, həm də davranış, təqdimat, ünsiyyət etikası və kontekst anlama baxımından hazırlıqlı olmalıdır. İncəsənət təhsilində ingilis dilinin tədrisi bu keyfiyyətlərin formalaşmasına da dəstək verir.

Bu məsələ Azərbaycan incəsənətinin beynəlxalq miqyasda tanınması baxımından da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Milli musiqimizin, teatrımızın, təsviri sənətimizin və digər sahələrin xarici auditoriyaya təqdim olunması üçün ingilis dili zəruri vasitədir. Yəni ingilis dili yalnız xarici mədəniyyəti öyrənmək üçün deyil, həm də öz milli mədəniyyətimizi dünya səviyyəsində tanıtmək üçün vacibdir.

Mövcud çətinliklər və onların aradan qaldırılması yolları

İncəsənət təhsili müəssisələrində ingilis dilinin tədrisi zamanı müəyyən çətinliklər müşahidə oluna bilər. Bu çətinliklərin bir hissəsi tələbələrin dil səviyyəsini qeyri-bərabər olması ilə bağlıdır. Bəzi tələbələr məktəbdən daha yaxşı baza ilə gəlir, digərləri isə elementar səviyyədə biliklərlə ali təhsilə başlayır. Bu fərq dərslərin prosesində temp və yanaşma baxımından çətinlik yaradır.

Digər problem motivasiya ilə bağlı ola bilər. Bəzi tələbələr ingilis dilini ixtisas fənni ilə birbaşa əlaqələndirmədikləri üçün bu fənnə ikinci dərəcəli yanaşa bilərlər. Bu halda müəllim dərslərini tələbənin peşə maraqları ilə bağlamalı, dilin praktik faydasını aydın şəkildə göstərməlidir.

Tədris resurslarının seçimi də mühüm məsələdir. Bütün tələbələr üçün eyni tip standart dərslərin istifadəsi incəsənət yönümlü auditoriyada səmərəli nəticə verməyə bilər. Ona görə də ixtisasa uyğun mətnlər, vizual materiallar, video resurslar və yaradıcı tapşırıqlardan istifadə olunmalıdır.

Bu problemlərin həlli üçün bir neçə istiqamət təklif oluna bilər. İlk növbədə, ingilis dili proqramları peşəyönümlü məzmunla zənginləşdirilməlidir. İkincisi, tələbələrin aktiv iştirakını təmin edən interaktiv üsullara üstünlük verilməlidir. Üçüncüsü, müəllimlər müasir rəqəmsal platformalardan və orijinal materiallardan daha çox istifadə etməlidirlər. Nəhayət, qiymətləndirmə sistemi yalnız qrammatik dəqiqliyi deyil, həm də təqdimat, ifadə və peşəkar ünsiyyət bacarıqlarını nəzərə almalıdır.

Nəticə. Aparılan təhlil göstərir ki, ingilis dili incəsənət təhsilində həm akademik, həm də peşəkar baxımdan mühüm əhəmiyyətə malikdir. Akademik sahədə bu dil tələbələrə beynəlxalq elmi resurslara çıxış, tədqiqat aparmaq, məqalə və təqdimat hazırlamaq, mübadilə proqramlarında iştirak etmək imkanı yaradır.

Peşəkar sahədə işə ingilis dili yaradıcılıq məhsulunun təqdimatı, beynəlxalq əməkdaşlıq, qlobal incəsənət proseslərinə qoşulmaq və rəqabət qabiliyyətinin artırılması üçün vacib vasitəyə çevrilir.

İncəsənət təhsili alan tələbələrin dil ehtiyacları spesifik olduğuna görə, ingilis dilinin tədrisi də onların ixtisas xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla qurulmalıdır. Peşəyönlü leksika, təqdimat bacarıqları, autentik materiallar və yaradıcı tapşırıqlar əsasında təşkil olunan dərslər daha səmərəli nəticə verir. Bu yanaşma tələbələrin yalnız dil biliklərini deyil, həm də özünüifadə, analitik düşünmə və mədəniyyətlərarası ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirir.

Beləliklə, incəsənət yönümlü ali təhsil müəssisələrində ingilis dili tədrisinə strateji yanaşmaq zəruridir. Bu, tələbələrin akademik uğurunun, peşəkar inkişafının və milli incəsənətin beynəlxalq səviyyədə təbliğinin mühüm şərtlərindən biridir.

Ədəbiyyat

1. Ağayev, Ə. Pedagogika. Bakı: Təhsil nəşriyyatı, 2010.
2. Hüseynzadə, R. Xarici dillərin tədrisi metodikası. Bakı, 2014.
3. Mehdiyeva, S. Ali məktəbdə xarici dil tədrisinin aktual problemləri. Bakı, 2018.
4. Richards, J. C., Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2014.
5. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. Pearson Education, 2007.
6. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson, 2000.
7. Kramsch, C. Language and Culture. Oxford University Press, 1998.
8. Tomlinson, B. Developing Materials for Language Teaching. London: Continuum, 2011.

САБИНА БАЙРАМ кызы ТУРАБОВА

старший преподаватель Азербайджанского государственного
университета культуры и искусств

**ЗНАЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ХУДОЖЕСТВЕННОМ
ОБРАЗОВАНИИ ДЛЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
ЦЕЛЕЙ
АННОТАЦИЯ**

В условиях современной глобализации английский язык выступает не только средством международного общения, но и одним из ключевых инструментов научной, профессиональной и культурной интеграции. В частности, для студентов, обучающихся в сфере искусства, владение английским языком перестало быть дополнительным преимуществом и превратилось в необходимую компетенцию. В данной статье рассматривается роль английского языка в художественном образовании с точки зрения

академических и профессиональных целей. Анализируется значение английского языка в расширении доступа студентов к научным источникам, их участии в международных проектах, представлении творческой деятельности, а также в дальнейшем профессиональном развитии. Одновременно уделяется внимание методическим особенностям преподавания английского языка в высших учебных заведениях художественного профиля. Исследование показывает, что английский язык является важным фактором, способствующим повышению как академической подготовки студентов, так и их профессиональной конкурентоспособности.

Ключевые слова: английский язык, художественное образование, академические цели, профессиональное развитие, высшее образование, международное сотрудничество, коммуникация, творчество, компетенции студентов.

SABINA TURABOVA

Senior Lecturer at the Azerbaijan State University
of Culture and Arts

THE IMPORTANCE OF ENGLISH FOR ACADEMIC AND PROFESSIONAL PURPOSES IN ARTS EDUCATION

ABSTRACT

In the context of modern globalization, English serves not only as a means of international communication but also as one of the key tools of scientific, professional, and cultural integration. In particular, for students pursuing arts education, proficiency in English is no longer an additional advantage but has become a necessary competence. This article examines the role of English in arts education from both academic and professional perspectives. It analyzes the importance of English in expanding students' access to academic sources, enabling their participation in international projects, supporting the presentation of creative work, and fostering their future professional development. At the same time, the study highlights methodological considerations that should be taken into account when teaching English in higher education institutions with an arts focus. The research demonstrates that English is a crucial factor in enhancing both the academic preparedness of students and their professional competitiveness.

Keywords: English language, arts education, academic purposes, professional development, higher education, international collaboration, communication, creativity, student competencies.

Rəyçi: dosent, fil.üزرə fəl.dok. Aygün Əbdülova